
DAGENS FRÅGOR

DET VAR NOG INTE SÅ DET VAR TÄNKT

Den ena ryggpatienten får massiv rehabilitering med gymnastik och bassäng, träning på längden och tvären och expertis av alla de slag. Den andra får ingenting, vila bara, för han är kontrollgrupp.

Då förväntar man sig gärna att alla resurserna och insatserna på den ena ryggen ska märkas ett par år senare, så man klart kan säga att rehabilitering är a och o. Men så var inte fallet i en yrkesmedicinsk studie i Linköping häromåret. Det var ingen skillnad. Tillståndet för de femtio behandlade gick inte att skilja från de femtio obehandlade efter ett par år.

Det kallas för implementeringsforskning, forskning om huruvida det blev som det var tänkt. Vi skulle nog ha mera av det.

Massiva AMS-insatser ger inte heller något klart positivt resultat, enligt den studie av arbetslösa som Susanne Ackum-Agell presenterade i *Swedish Economic Policy Review* nyligen. Om hundratals miljarder pytsas i sjön på yrkesmässig rehabilitering som inte leder någon vart, ägnar vi oss åt ett gigantiskt självbedrägeri.

Frågan är vilket som är värst: slöseriet eller den moraliska uppluckringen? AMS-kurserna erbjuder slöjan bakom vilken ett ömsesidigt spel kan pågå år ut

och år in. Jag låtsas att jag är intresserad av jobb och du låtsas att du tror på mig. När a-kasseperioden är ute går jag en AMS-kurs för folkdansinriktade hortonomer och så börjar vi om igen.

Frågan är om arbetslösheten skulle vara fullt lika bestående över hela linjen om alternativet till arbete vore mindre socialt acceptabelt? Skulle lika många förlika sig med sin arbetslöshet om a-kassan upphörde definitivt dag X och alternativet till jobb vore socialbidrag?

ORDNING PÅ RÄKNINGARNA

Mona Sahlin hade till kvinnokonferensen i Peking med sig en massa protestlistor mot kvinnoförtrycket mm. De blev aldrig överlämnade till den kinesiska regeringen. Däremot kritiserade hon Hillary Clinton för hennes kritik mot de kinesiska värdarna: — Det vore bättre om Hillary Clinton hjälpte till med att se till att USA betalar alla sina skulder till FN, sade hon. Jojo, det gäller att ha ordning på sina räkningar.

KORTLIVAT

Dagens Politik är en tidning för politiskt sakkunniga i regeringskansliet om man ska tro tidningens egna helsidesannonser. Ja möjligen också några landshövdingar och statsråd men inte mycket mer.

Med tanke på att dessa sammanlagt högst är några hundra personer förefaller det vara ett minst sagt bräckligt underlag för en ny tidning.

Men det kanske ordnar sig med prenumeranter eftersom tidningen också — enligt egen utsago — ska bli "ett omistligt, djuplodande komplement" till andra media. Vem kan då motstå detta organ?

Hur det ska gå till är dock höljt i dunkel. I annonserna säger man sig ha rekryterat Stockholms ledande politiska journalister. Det förefaller litet märkligt eftersom flertalet av dessa uppenbarligen fortfarande är verksamma på andra håll. Och listan över rekryteringar är inte heller särdeles imponerande.

Men om man för ett ögonblick bortser från den pretentiösa annonseringen, kan man ställa sig frågan vilka möjligheter en ny sådan tidning egentligen har.

Och det är påtagligt svårt att se att det skulle finnas någon framtid i den nisch som Dagens Politik säger sig vilja inrikta sig på. Det är en mycket liten värld det handlar om som skulle kunna tänkas vara intresserad av politik på det djup Dagens Politikens redaktion säger sig vilja täcka.

Därför är det inte heller något skämt när vi talar om en potentiell läsekrets som kan räknas i hundratals eller möjligen enstaka tusental.

KORTTÄNK

Det moderata borgarrådet Carl Cederschiöld från Stockholm fann sig föranlåten att under partistämman utropa att "vi måste lära oss i det här partiet att tala väl om den offentliga sektorn".

Briljant. Låt oss nu också börja hylla skattetrycket, bejubla byråkratin och välsigna välfärdsstaten. Vägen till framgång kommer att ligga vidöppen. Äntligen kan moderaterna bli det stora folkliga parti man länge drömt om. Och strängt taget är det väl bara naturligt att man då också tycker som andra stora folkliga partier som innehåft regeringsmakten? Det blir ju så mycket enklare då.

KORTSLUTNING

Energikommissionen sitter just nu och grannar på sitt betänkande och på kärnkraftens framtid. Det är ingen lätt uppgift. I varje fall inte för socialdemokraterna.

Lätt vore det förstås att följa folkomröstningens resultat och driva de tolv reaktorerna så länge det är tekniskt och ekonomiskt försvarbart med hänsyn tagen till säkerhet och samhällsekonomi. För detta kan regeringen också enkelt få majoritet i riksdagen tillsammans med moderaterna.

Men så är det ju detta med år 2010. Ett riksdagsbeslut som mången socialdemokrat idag helst skulle vilja se ogjort, men som inte kan kringgås.

I varje fall inte helt.

Oroväckande nog tycks det därför nu som om det finns seriösa planer på en avveckling av halva antalet, dvs sex reaktorer, till 2010. Vänstern förefaller med på vagnen och kanske också folkpartiet, där ju Maria Leissner har en välkänt avvecklingsvänlig linje.

Det är naturligtvis helt orimligt att riksdagsbeslut från 1980 nu tillåts äventyra landets ekonomiska framtid. Men även om det är illa nog så är det riktigt bisarra det faktum att ett antal politiker tror sig kunna planera för Sverige energibehov decennier fram i tiden. Och vi har inte hört särskilt tydliga invändningar i just detta avseende från moderaterna. Vem var det nu som sa att planhushållningen kastats på historiens skräphög?

I SAMMA BÅT

Det handlade ovanligt mycket om välfärdspolitiken när moderaterna samlades till extrastämman i Stockholm. De traditionella kraven och vanliga debatterna om "generellt" och "individuellt" blandades med friskt nytänkande från framför allt två inbjudna tänkare utanför partiet. Ekonomihistorikern Mauricio Rojas och nationalekonomen Ann-Marie Pålsson bidrog med varsin intressant uppsats och debattinledning på stämman. Greppet var bra, inte minst som behovet att frigöra sig från den enklaste retoriken, omotiverad stolthet och oanvändbar historisk skamsenhet är så stor inom socialpolitiken.

Den lite självgoda attityden frodas annars paradoxalt mycket när det gäller just svåra frågor. Behovet att tala om att

"vi i vårt parti har rätt, vi har alltid haft rätt och vi kommer alltid ha rätt" verkar i alla partier växa med verklighetens komplexitet. Eller annorlunda uttryckt: ju mindre självkänsla en fråga skapar i ett parti, desto större blir den ytliga tvärsäkerheten. Just välfärdspolitikens de facto-förändringar drabbar nu både moderater och socialdemokrater hårt.

För moderaternas del är det viktigt att inse att svensk socialpolitik inte är en socialdemokratisk konspiration. Allt som nu på goda grunder ifrågasätts var inte feltänkt då, när det en gång begav sig. Och moderaterna varken kan eller ska berömma sig för att ha varit emot införandet av många välfärdssystem som nu knakar i fogarna.

Välfärdspolitiken i Sverige är istället — och naturligtvis — ett barn av sin tid. Den måste nu helt enkelt moderniseras. Socialpolitiken utvecklades i samma anda som våra stora organisationer på arbetsmarknaden. Den är samtidig med framväxten av många av våra riktigt stora företag. Den är präglad av samma tänkande som bar fram stora partier, stora system och stora utopier. Egentligen är det inget konstigt med detta.

Men det var naturligtvis en sak att bygga välfärdspolitik i en tid när människor verkligen var relativt lika varandra. När de flesta var lågt utbildade och information var en bristvara. När auktoritetstron i samhället var stor och platsen i hierarkierna given. När många jobbade och relativt få var arbetslösa eller lediga av andra skäl. När Sverige hade få invandrare och inga flyktingar. När praktiskt taget alla bodde i små orter med stark

social kontroll och den gamla moralens bud — gör din plikt, kräv din rätt — var levande och närvarande.

Så är det inte längre. Och därför blir det en helt annan sak att bygga hållbara välfärdssystem i en tid som istället präglas av självständiga, välutbildade och extremt välinformerade människor som känner sina rättigheter och är bra på att ta för sig av de förmåner som finns. I en tid där många är arbetslösa och allt färre yngre ska försörja allt fler gamla, då Sverige har tusentals och åter tusentals flyktingar som inte ens får jobba och då allt fler lever i storstadens relativa anonymitet utan tydliga sociala kontrollsystem. Det säger sig egentligen självt: Vi har en ny verklighet som vi kan gilla eller ogilla. Uppgiften att skapa en ny socialpolitik blir då ofrånkomlig.

För de generationer som fick livet påtagligt tryggare i seklets början hade generösa, hundraprocentiga bidrag och subventioner inte bara varit otänkbara. De hade dessutom varit ofarliga. För i deras världsbild ingick inte möjligheten att få ett problem "klassat som arbetskada" (trots att oändligt fler verkligen skadades). Svikande fäder fanns då som nu, men inte möjligheten att smita och skicka fakturan vidare i form av bidragsförskott. Och detta var innan TV:s Anslagstavlan hade uppmanat oss alla: Sök bostadsbidrag nu!

Denna gamla tid var brutal, i många stycken orättvis och begränsande och inget som någon har anledning att önska sig tillbaka. Att människors värderingar successivt förändras är dessutom ibland problematiskt, ofta något gott men nästan

alltid ofrånkomligt. De politiska systemen måste anpassas till rådande föreställningar och moralföreställningar, inte låtsas som att allt är kvar vid det gamla.

Detta är ett memento även för den samlade borgerligheten. Moderater bör inse och betänka att den nya tidens ganska bekväma syn på sociala rättigheter och ibland undvikande syn på skyldigheter går långt in i samhällskretsar som med självklarhet ses som borgerliga. Också medelklassens barn söker idag socialbidrag när pengar och studiestöd tryter. Också medelklassens föräldrar maximerar sina inkomster från föräldraförsäkringen. "Försörjningsöppningar" är ett begrepp som allt oftare används. Och det är träffande. Egna arbetsinkomster är en försörjningsöppning, men i den alltmer omoderna välfärdsstaten finns det en uppsjö av andra. Utbudet av försörjningsöppningar skapar sin egen efterfrågan, det vet vi alla. Och det gäller nästan alla.

Det är bra att fusk och olagligheter nu allt oftare undersöks och beivras. Men i grund och botten är det bruket — inte missbruket — av våra sociala förmåner och rättigheter som är Sveriges stora problem.

Carl Bildt pekade i sitt avslutningstal till moderatstämman på behovet att samla förändringskrafter i samhället som helhet. Han varnade för en syn där politiken så till den milda grad står i centrum att man glömmer bort det fundamentala att politikens uppgift snarare är att anpassa strukturerna till verkligheten, än att tro sig kunna anpassa verkligheten till politiken. Sådana förändringskrafter finns spridda i

samhället, också inom socialdemokratin.

Den socialdemokratiska riksdagsmannen Widar Anderssons har sin alldeles egna, personliga politiska paroll i detta förändringsarbete. Den duger mer än väl också för självkritiska moderater. Han säger: Bilda dig! Bry dig! Och betala för dig!

Han menar att socialdemokraterna står inför en svår, men alldeles nödvändig process att överge en välfärdsmodell för en gammal tid.

Vi menar att moderaterna och borgerligheten står inför en lika svår och lika nödvändig process att söka en välfärdsmodell för en ny tid.

RETURPAPPER FRÅN FÖRSVARSDEPARTEMENTET

Försvarsdepartementet har utgivit en sjuttiosidig skrift, *1 år med Tage G Peterson*, innehållande sex av försvarsministerns tal. "Skriften kan erhållas kostnadsfritt från Försvarsdepartementet" står det på baksidan. Omslaget är tillverkat av ett material som ser ut som ofullständigt nedmalt returpapper; det är utmärkt, från tre synpunkter

- Eftersom skriften inte kan vara tillverkad kostnadsfritt utan bekostas av oss skattebetalare är det bra att den görs så billigt som möjligt.

- Det är kongenialt med innehållet, gammal skåpmat.

- Det ger en fingervisning om lämplig användning av materialet. Fast var det inte litet onödigt att dra in ett tryckeri i processen?